

FOTO NOVINY

Občasník informácií
o fotografickom dianí na Slovensku

Č. 34/2016 • Stredoeurópsky dom fotografie • Prepoštská 4, P. O. Box 290, 814 99 Bratislava • www.sedf.sk

recenzie • rozhovory • články • program SEDF
• mesiac fotografie • fotografické kalendárium • inzercia

Vladimír Židlický, Spomienka na rok 1918 – reinterpretácia č. 37, z výstavy RED POPPY FIELDS v SEDF, marec 2016

FOTO Občianska informácia o fotografickom dani na Slovensku
NOVINY

Č. 34 / 2016

Fotonoviny
štvrtročník
január 2016, 10. ročník

Adresa redakcie:
OZ Fotofo
Stredoeurópsky dom
fotografie
Prepoštská 4, P. O. Box 290,
814 99 Bratislava
IČO 30 811 911
www.sedf.sk

Šéfredaktor:
Václav Macek
Zodpovedná redaktorka:
Veronika Paštéková
E-mail: veronika.pastekova@gmail.com

Redaktor:
Martin Kusý
Tel.: 0905 127 185,
0910 523 352

Grafika & Design:
FO ART s. r. o., www.foart.sk

Jazyková úprava:
Zuzana Mojžišová

Inzercia: Martin Kusý
E-mail: kusy.martin@gmail.com

Tlačiareň: FO ART s. r. o.
www.foart.sk
Prešovská 45, 821 02
Bratislava

Vydáva:
Stredoeurópsky dom
fotografie – Fotofo

Registračné číslo:
EV 2603/08

ISSN: 1337-6454

Cena: 0,50 €

S finančnou podporou

u. fond
na podporu
umenia

Editorial

Viac umenia do Domu umenia

Onedlho uplynú dva roky od vzniku Kunsthalle Bratislava a poldruha roka od vernisáže prvej výstavy. Dom umenia ponúka cca 1 500 m² výstavnej plochy, okrem Slovenskej národnej galérie ide o jediný takýto veľký štátny výstavný priestor v centre Bratislavy. Nastal čas na zhodnotenie, čo zmena priniesla našej kultúre.

V roku 2013, v poslednom roku pred začiatkom činnosti Kunsthalle Bratislave (KHB), sa uskutočnili v Dome umenia okrem iného tieto výstavy – Socha a objekt, Mesiac fotografie, BIB, BinderFresh, Stano Masár, Radovan Čerevka, Mária Čorejová, Czech Press Photo, Magisterské diplomové práce, Ars Salutem, Ján Triáška, Identifikačný kód Slovenska, Martin Gerbóc, Figurama, Ping-pong, Viktor Hulík atď. Program z prihlásených projektov vyberala kurátorská rada v zložení Peter Michalovič (predseda), Stano Bubán, Juraj Čarný, Ľubo Moza, Pavol Weiss.

V roku 2014 sa začala činnosť Kunsthalle Bratislava (Juraj Čarný – riaditeľ, Richard Gregor – vedúci oddelenia výskumu, projektov a vzdelávania), po rekonštrukcii budovy otvorila činnosť výstavou Paradox 90. Za poldruha roka činnosti do februára 2016 pripravila ešte dve výstavy – Poľské súčasné umenie (výstava prevzatá z Varšavy), Ján Mančuška (výstava prevzatá z Prahy). Činnosť Kunsthalle bola dvakrát prerušená – Mesiac fotografie (november 2014), BIB 2015 (september, október 2015).

Keď si porovnáme rok 2013 s obdobím 2014 až 2015, tak je zrejme, že ide o radikálny obrat. Namiesto demokratickej koncepcie, kde Frešo susedí s Ars Salutem a Mária Čorejová s Czech Press Photo, kde kurátorská rada poskytuje priestor aj soche, aj fotografii, aj detskej ilustrácii, aj neokonceptuálnej tvorbe... začalo sa militantné obdobie presadzujúce len jeden, a to neokonceptuálny prúd v súčasnom umení.

Stručne sa stratégia dvojice Čarný-Gregor dá zhrnúť do sloganu: Menej umenia, (čo vzhľadom na jedného zo sponzorov KHB a jeho opozitný slogan vyznieva ako poriadny výsmech). Nielen v zmysle menej výstav, ale aj v zmysle čo najmenej divákov. Akoby zámerom KHB bolo pripraviť expozície len pre vyvolených, pre tých, ktorí tu vystavujú, a ich kamarátov, resp. pre štyridsať členov ich združenia kritikov súčasného umenia. Za poldruha roka ich činnosti sa dá povedať, že v niečom predsa len uspeli – z Domu umenia vyhnali aj divákov, aj fotografov, sochárov, grafikov, maliarov, dizajnérov, sklárov atď. – a vznikla ich KHB (Kunsthrobka Bratislava).

Lenže štát poskytol novej inštitúcii veľkorysú prostriedky – jedenásť zamestnancov (do roku 2013 pracovali na výstavnom oddelení dve zamestnankyne) s dotáciou na platy vrátane odvodov cca 100 000 eur ročne, priestory pre administratívu, dotáciu na jednotlivé výstavy (na Paradox 90 vo výške 65 000 eur). A riaditeľovi KHB úplne voľnú ruku pri tvorbe programu, až natoľko, že keď ho minister kultúry v lete žiadal, aby sa v novembri 2015 v Dome umenia konal 25. ročník Mesiaca fotografie, tak žiadosť odmietol akceptovať a nevyhovel jej.

Čo za túto slobodu a podporu ponúka Kunsthalle? (Z hľadiska problému nie je podstatných cca 260 m² v takzvanom Kunsthalle laboratóriu na prízemí Domu umenia v bývalej predajni Orange, ani sprievodné programy – raz za čas konferencia, výklad atď.)

1. Minimálna návštevnosť výstavných priestorov Domu umenia: v dňoch 5. 12. 2015 (sobota) – 15 ľudí, 6. 12. (nedeľa) – 17 ľudí, 7. 12. (pondelok) – 7 ľudí (plus organizovaná návšteva 19 detí z materskej školy, resp. 1. triedy ZŠ), 9. 12. (utorok) – 10 ľudí. V priemere to vychádza 11 ľudí na deň (bez organizovaných škôlkarov). Aby sme boli korektní voči KHB, tak sme ešte raz urobili audit návštevnosti – 7. 1. 2016 (štvrtok) – 19 ľudí, 8. 1. (piatok) – 28 ľudí, 9. 1. (sobota) – 36 ľudí, 10. 1. (nedeľa) – 29 ľudí. (Pre porovnanie – počas jedného dňa v rámci Mesiaca fotografie, 9. novembra 2013, bola návštevnosť 310 ľudí a vstupné nebolo zadarmo ako v KHB, ale za 5 euro; vtedajší program: Tibor Huszár, Sony World Photography Award, Česká fotografia po roku 2000, Youngho Kang, Karel Novák – Jock Struges.)
2. Mystifikácia namiesto faktov – v prezentácii KHB zo septembra 2015 sa uvádza vymyslené číslo 9 555 ako ročná návštevnosť v KHB (v období september 2014 – august 2015). Podľa kontroly návštevnosti ôsmich dní, ktorú uskutočnil Stredoeurópsky dom fotografie v decembri 2015 a januári 2016, vychádza celoročná návštevnosť počas 180 otváracích dní v KHB na cca 3500 divákov. Podobne mystifikačne pristupuje vedenie KHB aj k uvádzaniu návštevnosti v KH LAB, ktorý podľa prezentácie v období september 2014 – august 2015 navštívilo vymyslených 20 390 divákov (čiže dvojnásobne toľko ako výstavy na oveľa väčšej výstavnej ploche Domu umenia). V priemere teda asi 3 000 divákov na jednu výstavu, čo znamená dennú priemernú návštevnosť vyše 100 ľudí (KH LAB je otvorený mesačne cca 25 dní). Aj bez auditu, ktorý sme v malom priestore neuskutočnili, je zrejme, že je to totálny nezmysel – môže to potvrdiť každý z cestujúcich, ktorí čakajú na zastávke električky oproti výstavnej sieni KH LAB a nikdy nemohli vidieť v sále na prízemí viac než dvoch-troch ľudí, ale obvykle je to úplne prázdne.

3. Umŕtvenie prevádzky Domu umenia – počas prvého roka činnosti, ktorú hodnotila prezentácia KHB v septembri 2015, bol Dom umenia z 360 dní v období september 2014/september 2015 150 dní zatvorený, iba 180 dní z takmer roka mohol divák navštíviť jednu z dvoch pripravených expozícií. (30 dní boli v novembri 2014 výstavy Mesiaca fotografie, ktoré nesmeli byť propagované ako súčasť programu KHB.)

4. Dramaturgia prezentujúca len neokonceptuálnu tvorbu – poldruha roka a tri dosiaľ realizované výstavy ignorujú 95 % slovenského vizuálneho umenia a venujú sa prezentácii len jeho minoritnej časti.
5. Žiadny zahraničný ohlas na stratégiu činnosti v Dome umenia – okrem promo materiálov, reklamy, ktorá propaguje činnosť KHB, nevznikli články v zahraničných médiách, ktoré by zhodnotili programový blok a koncepciu výstav v KHB. Práve tie pritom mali podľa podporovateľov nového vedenia Domu umenia dokazovať, že začala nová éra v prezentácii nášho umenia, nie provinčná, ale internacionálna.

Keby sme boli na území súkromnej galérie, tak by sa nedalo nič namietať voči tomu, že súkromník si prezentuje, čo mu je blízke, ale na pôde jedinej štátnej výstavnej inštitúcie v centre Bratislavy je to neprípustné. Súčasný slovenský umenie tvoria aj maliari, aj sochári, aj fotografi, dizajnéri atď., umelci a kurátori, ktorí nie sú vyznávačmi neokonceptuálneho náboženstva. A aj oni majú právo, aby im štát dotoval ich prezentáciu formou výstav v štátnom financovanom priestore, ktorý nie je vyhradený len pre jeden jediný prúd v bohatom spektre súčasného vizuálneho umenia.

Špecifickosť problému spočíva aj v tom, že Dom umenia s 1 500 m² je v Bratislave jediný priestor v centre mesta, kde je možné (s výnimkou SNG) pripraviť retrospektívy autorov s obsiahlou tvorbou (30 až 40 rokov práce). Ale keďže ich nemožno zaradiť medzi členov sekty Čarný-Gregor, nemajú šancu, aby sa verejnou oboznámila so zhrnutím ich diela.

V období august 2014 – február 2016 KHB prezentovala dve prevzaté výstavy, ktoré kurátorsky pripravili v Prahe, resp. vo Varšave. Prípadá nám to ako mrhanie zdrojmi, ktoré štát poskytol pre slovenské vizuálne umenie. Na realizáciu dvoch hotových dovezených výstav nie je potrebný tím jedenástich ľudí. Skôr sa financie mohli využiť na monografické spracovanie diel osobností, ktoré dosiaľ u nás márne čakajú na zhmutie celoživotnej tvorby.

Dramaturgia vedenia KHB stavia na exkluzivite. Namiesto toho, aby Čarný-Gregor hľadali spoločnú reč s organizátormi dlhoročných podujatí – textilnej tvorby, plagátu, sochy a objektu, fotografie, aby zahrnuli do svojej koncepcie úspešné projekty, tak inklúziu zavrhlí a v priebehu necelých dvoch rokov vybudovali v centre Bratislavy osamelý ostrov zásadne deformujúci obraz súčasného umenia.

Na okraj už možno len uviesť aroganciu, s ktorou zástupcovia KHB pristupujú k štátnej inštitúcii – veľkopanské maniere vzhľadom na používanie finančných zdrojov. Na jar sa zúčastnili na konferencii kurátorov súčasného umenia vo Viedni so začiatkom v piatok o 10.00 hod. a ukončením v nedeľu o 17.00 hod. v dňoch 24. až 26. apríla 2015. Tento výlet dvoch pracovníkov stál štát 1 100 eur. Bolo by zaujímavé vedieť, či by sa títo zamestnanci v rámci svojho voľného času a za svoje peniaze na víkendovom výlete do Viedne tiež ubytovali v hoteloch, ktoré ich budú nakoniec stáť spolu 1 100 eur. Nie je to jediný príklad zneužívania štátnych zdrojov, podobné to bolo aj počas desaťdňovej služobnej cesty Juraja Čarného v auguste 2015 do New Yorku.

© Peter Procházka

(Veľmi dobre dokresľuje mentálne nastavenie vedenia KHB príhoda z 13. februára 2015. Kamión z Varšavy dovezol diela na výstavu Poľské súčasné umenie, šofér požiadal Richarda Gregora o 13.00 hod., aby prišiel prevziať exponáty. Dostalo sa mu príznačnej odpovede: má počkať, kým vedúci oddelenia výskumu dohrá ping-pongový zápas, osprchuje sa a až potom sa bude venovať preberaniu transportu. Šofér bol spokojný, súkromný dopravca tiež, pretože účtovali stojne, a Gregorovi to nevadilo, lebo všetko platil štát.)

Vyzývame generálnu riaditeľku Národného osvetového centra pani Janu Kresákovú k odvolaniu Juraja Čarného z funkcie riaditeľa Kunsthalle Bratislava a Richarda Gregora z funkcie vedúceho oddelenia výskumu, projektov a vzdelávania KHB pre nekompetentnosť, zavádzanie a aroganciu. Dom umenia je treba vrátiť celej šírke spektra súčasného vizuálneho umenia.

K výzve sa môžete pripojiť na facebooku Stredoeurópskeho domu fotografie, alebo na stránke www.sedf.sk (Stredoeurópsky dom fotografie), alebo v Galérii Martina Martinčeka Stredoeurópskeho domu fotografie na Prepoštskej ulici č. 4, Bratislava (otvorená utorok až nedeľa od 13.00 do 18.00 hod.), alebo na www.peticie.com/viac_umenia_do_domu_umenia

Václav Macek

Výzvu podporujú: Pavel Choma (grafický dizajnér), Juraj Mojžiš (teoretik umenia), Judita Csáderová (fotografka), Damas Gruska (kultúrny publicista), Viktor Hulík (výtvarník), Andrej Bán (fotograf), Palo Macho (výtvarník)

Kvz na záver:

V roku 2015 sa v slovenských galériách uskutočnilo viacero rozsiahlych projektov: Košická moderna a jej kontext, Tekutá múza, Sochárky, Rekonštrukcie, Biedermeier, Paradox 90, Poľské súčasné umenie, PUB ART, Patrik Illo, Rozum a vzdor, Socha a objekt XX, Milan Paštéka *Ktoré dve z nich boli monumentálne?*

V sobotu dňa 5. decembra 2015 bol v bratislavských galériách okrem iného tento program: Majstri českej avantgardnej fotografie, Jiří Kolář, Gyula Kosice, Walter Niedermayr, Tanečný večierok, Stála expozícia GMB, Robert Doisneau, Ludwig Attersee, Stála expozícia Danubiana, Nika Oblak a Primož Novak, Ján Mančuška, Martin Kollár, Nestála expozícia SNG.

Ktorá z nich bola najviac navštevovaná?

www.sedf.sk/kvz

Rozhovor s Oljou Triaškou Štefanovič

Napriek srbskému pôvodu sa stala Olja Triaška Štefanovič už takmer neoddeliteľnou súčasťou slovenskej fotografickej scény. Svojimi fotografiami zameranými najmä na architektúru z veľkej časti práve na Slovensku, jej skúmaním a hľadaním vzáhu medzi fotografiou a priestorom sa stala akousi novodobou kronikárkou našej národnej pamäti.

Olja dokáže pomocou média fotografie jedinečným spôsobom oživiť miesta, ktoré sú zdanlivo „mŕtve“.

Okrem fotografie sa Olja venuje rôznym aktivitám so študentmi, nadväzuje medzinárodné spolupráce v rámci školy, učí, má svoju rozhlasovú reláciu na Rádiu FM a neustále pracuje na svojej vlastnej tvorbe, ktorú rôznymi spôsobmi „refreshuje“.

Tento rok získala cenu Fotograf roka a tiež je súčasťou tímu oceneného za najlepšiu knihu o architektúre na svete za rok 2015 – Friedrich Weinwurm, na ktorej sa podieľala ako výhradná fotografka projektu.

Olja, získala si cenu Fotograf roka udeľovanú profesionálmi v oblasti fotografie. Gratulujem. Aký je to pocit po toľkých rokoch tvrdej práce? Ďakujem, veľmi si vážim toto ocenenie. Som z toho šťastná, a zároveň cítim aj veľkú zodpovednosť, ako aj motiváciu robiť a tvoriť ďalej.

Cenu si získala až tento rok napriek tomu, že ten minulý rok bol pre teba pracovne oveľa vyťaženejší. Aspoň sa tak zdá na základe počtu výstav... Každý rok od roku 2000, keď som sa zapísala na štúdium na VŠVU, bol a je pre mňa dôležitý. Každým rokom som vyvíjala svoj výtvarný jazyk a témy, na ktorých som pracovala. Minulý rok som mala veľmi silný, čo sa týka výstav na Slovensku aj v zahraničí, a práve vďaka tomu môžem povedať, že aj tento rok bol tak isto pre mňa naplnený a som rada, že bol záujem moje práce vystavovať.

Tvojou silnou doménou je architektúra. Prečo ňa architektúra tak fascinuje?

Vzáhu človeka k priestoru sa vo svojej práci venujem už 13 rokov. Zaujíma ma dehumanizovaný priestor, osamelý, stratený a zbavený základnej funkcie, a prázdny priestor. Cieľom môjho vizuálneho výskumu cez médium fotografie je otvoriť a ukázať, aký vplyv má človek na priestor a aký

© Olja Triaška Štefanovič, z projektu A Room of One's own, 2013

priestor na človeka. Kladiem si otázku, aký dominantný a výrazný je tento sociálny jav v súčasnom spoločenstve, do akej miery môžeme byť v životnom priestore osamelí a do akej miery môže s nami priestor manipulovať. Prečo sa štruktúra mesta mení a kedy sa priestory stávajú prázdny. Pre toto ma architektúra a priestor stále fascinujú a nechávajú mi voľné pole pri realizácii mojich myšlienok.

Myslím, že to, čo si vyššie popisala, je z tvojich fotografií naozaj cítiť. Nie všetci fotografi, ktorí sa venujú architektúre dokážu dosiahnuť takéto stav. Čím to je?

Možno je to tým, že vlastné životné skúsenosti, osobné zážitky a to, čo mi chýba, a tiež to, že sa nebojím vyjadriť emóciu, mi pomáha viac pochopiť a uchopiť priestor. Skúšam sa na spoločnosť a na sociálne javy okolo nás pozeráť očami pozorovateľa. Vnímam veľký vplyv virtuálnej reality a sociálnych sietí na nás a uvedomujem si vzrast osamelosti človeka v spoločnosti, náš strach a zraniteľnosť z neznámeho. Človek sa začína výrazne izolovať, uzatvárať do seba a priestor, verejný alebo súkromný, sa stáva prázdny a opustený. Bojíme sa zanechávať po sebe stopy, utekáme od konfrontácie s inými ľuďmi. Súčasná spoločnosť, nové technológie a sociálne siete nám prinášajú nové definície priestoru, umožňujú nám žiť introvertný život a mať svoj vlastný priestor, ktorý sa snažíme nasimulovať tak, aby sme v ňom neboli zraniteľní, stratení a zaťaženi pohľadmi iných ľudí. Lenže ten priestor nie je reálny, fyzicky sa ho nevieme dotknúť, je to len naša predstava, simulácia ideálneho priestoru... ten ozajstný fyzický priestor je prázdny, lebo stratil svoj základný význam. Vyprázdnenosť, osamelosť a simulácia sú veľmi silné momenty v našej dnešnej spoločnosti.

Osamelosť, ktorú popisuješ, sa ti podarilo veľmi citlivo ukázať na jednom z tvojich posledných projektov „A Room of One's own“, ktorý je vlastne

© Olja Triaška Štefanovič, Jugoslavia 1945 – 1992, z projektu Štáfeta Mladosti, 2014

© Olja Triaška Štefanovič, z knihy Architect Friedrich Weinwurm – Rodinný dom Eugena Grabera, Maróthyho 4, Bratislava, pohľad zo strešnej terasy

odkazom na esej Virginie Wolfovej. Tiež si sa stala súčasťou svojich vlastných fotografií.

Áno, v tom projekte sa objavujem ja ako objekt fotografovania v simulovaných priestoroch, kde odkazujem na esej od Virginie Wolfovej, ale zároveň mám na mysli aj tvrdenie poľského sociológa Zygmunda Bauman, keď hovorí, že „prázdne priestory sú predovšetkým a hlavne prázdne významom... Prázdnota miesta teda existuje v očiach diváka, ktorý sa mestom pohybuje. Prázdne sú tie miesta, do ktorých človek nevstupuje, miesta, v ktorých by sa cítil stratený a zraniteľný, prevapený, vyvedený z miery a vydesený pohľadom tých druhých.“

Akým spôsobom alebo skôr nakoľko sa stotožňuješ s týmto názorom a nakoľko sa ňa osobne táto prázdnota dotýka?

Pocit samoty a vyprázdnenosti som silno pocítila pri hľadaní vlastného priestoru v Bratislave, a to ma veľmi ovplyvnilo pri tvorbe... uvedomila som si, že môžem byť v priestore aj sama, ale keď má ten priestor príbeh a pre mňa osobný význam, tak sama nikdy nebudem. A takto som stavala svoju vizualitu a fotografovala.

Tvoj záujem je však nasmerovaný najmä k socialistickej a totalitnej architektúre. V Záhrebe si takmer prestala dýchať, keď si sa obzerala po okolitých budovách.

Áno, pretože som znovu videla niečo, čo som v detstve mala pred sebou. Socialistická architektúra a fascinácia ňou ma viedli k záujmu o pamäť mesta. Cez pamäť mesta objavujem vlastnú pamäť a rodinnú históriu. Zaujímajú ma spoločenské a historické odtlačky a nánosy v architektúre. Pamäť mesta musíme uchovávať a stavať na nej, a nie búrať a ničť minulosť. Naša pamäť je vždy dočasná, nespoľahlivá a zabúdať je ľudské, ale musíme ju udržiavať o osviežovať, aby sme vedeli, na akej histórii a pamäti mesta stavíme našu budúcnosť.

A práve táto fascinácia sa ti tento rok zhmotnila v podobe úžasného ocenenia: získala si prestížnu cenu DAM ARCHITECTURAL BOOK AWARD 2015, ktorú udeľuje Deutsches Architekturmuseum za najlepšiu knihu o architektúre.

To bolo nádherné trojročné dobrodružstvo a objavovanie minulosti. Spolu s autorkou knihy Henriétou Moravčíkovou sme na tom veľmi dôsledne pracovali, a neskôr grafická dizajnérka knihy Ľubica Segečová jej dala úplne úžasnú finálnu podobu. Toto ocenenie získala kniha, naše vydavateľstvo Slovart, naša spoločná práca, naša fascinácia témou a odovzdanie sa jej, ako aj samotný Friedrich Weinwurm, keďže jeho domy a stavby sú jedinečné svojou krásou. Veľmi sa tešíme tejto cene, pretože sa architekt

Friedrich Weinwurm ocitol v nemeckom prostredí, v inom diskurze, a pretože sme vôbec ako prví z východnej Európy získali túto cenu, usmernili sme pozornosť aj na našu časť Európy a ukázali im, že aj u nás sa robia krásne a kvalitné knihy.

Viem, že je ťažké posúdiť, ktorý z tvojich vlastných projektov je ti najbližší a čím, ale skús.

Je to veľmi ťažká otázka, ale pre mňa najťažšie, najsilnejšie a najkrajšie bolo urobiť vlastný príbeh o krajine, v ktorej som sa narodila, v ktorej som vyrastala a ktorá sa následne rozpadla. Bol to projekt „Štáfeta mladosti“, ktorý som premiérovou ukázala minulý rok na Mesiaci fotografie a na ktorom stále pracujem. Je to vizuálny príbeh a návrat do môjho detstva, príbeh o mojej rodine, o význame jedného pre dnešnú spoločnosť strateného štátu a o vnímaní muzeológie a toho, čo všetko môže patriť do múzea.

Projekt je naozaj veľmi detailne spracovaný, je tam nádhorne prepojená minulosť s tvojím osobným priestorom, mnoho doplnkov, ktoré mnohí z nás poznajú. Viacerým si pripomenula ich mladosť.

Juhoslávia bola moje detstvo a vyrastanie, prvé osobné traumy, a ja som to všetko chcela prepojiť do vizuálneho príbehu. Snažila som sa priniesť originálne artefakty, odfoťiť priestory a pomníky, ktoré sú už muzeálnou záležitosťou, a nakoniec vlastnú rodinu, ktorá svojím spôsobom už tiež „patrí do múzea“, keďže sme sa všetci narodili v krajine, ktorá už neexistuje.

Stále hovoríme o tvojej osobnej práci fotografky, ale ty sa angažuješ na viacerých frontoch. Škola, medzinárodné workshopy, ďalšie knižné projekty, umelecká rodina a takmer stále s úsmevom na tvári.

Už niekoľko rokov pôsobím na VŠVU, na Katedre fotografie a nových médií. Tam som mala možnosť napísať a zrealizovať niekoľko projektov, ocitnúť sa v iných krajinách a pracovať so študentmi, ktorí ma inšpirovali svojou múdrosťou a kreativitou. Keď človek nájde šťastie, tak môže zvládvať viacero úloh naraz, pretože každá jedna vec ho naplňuje a obohacuje. To je môj prípad. Úsmev je mojou súčasťou, a nie je umelý. Keď ho nemám na tvári, znamená to, že tam nemá byť. Nemám rada ľudskú faloš. Moji rodičia ma vychovali tak, aby som bola vždy sama sebou a nepredstierať, že som niekto, kto nie som.

A mali pravdu. Olja, na záver ešte prezrad', ak sa dá, čo nového chystáš?

Prípravujem novú výstavu, na ktorej pokračujem v príbehu krajiny, z ktorej pochádzam. Tentoraz usmerním pozornosť na Vojvodinu, na moje hlbšie rodinné korene a na čiernu a rovnú zem, po ktorej sme kráčali a stále kráčame. Zaujíma ma vlastná percepčia rodinnej histórie, ako aj spôsob, akým sa rodina menila v období, keď sa menil štát. Tento projekt, na ktorom som začala pracovať pred dvoma rokmi, vnímam ako vlastné historické kapitoly môjho samotnej, prvú kapitolu som odprezentovala minulý rok. Teraz pracujem na druhej kapitole. Dlho som sa k tomu odhodlávala, ale myslím, že som už dostatočne dospela a vyrástla, aby som sa do tohto skúmania pustila. Projekt bude mať 4 kapitoly a v budúcnosti vidím jeho uzatvorenie v podobe autorskej knihy.

Veľmi sa na to teším, a verím, že aj ostatní, ktorých si očarila, nielen svojou prácou, ale aj osobnosťou, akou si. Ďakujem za príjemný a inšpiratívny rozhovor a prajem ti veľa úspechov v ďalšom roku, vo všetkých oblastiach tvojho pracovného aj osobného života. Aj ja ňa ďakujem.

Michaela Bosáková
Kurátorka

Krasohľad Veroniky Markovičovej

© Veronika Markovičová, Krasohľad

Výstava: Veronika Markovičová – Krasohľad
Kurátor: Radka Nedomová
Miesto: Galéria Miloša Alexandra Bazovského v Trenčíne
Termín: 6. 11. – 6. 12. 2015
Hodnotenie: *****

Výstava mladej výtvarníčky Veroniky Markovičovej v Trenčíne ponúka dve samostatné, vizuálne aj technicky odlišné, a predsa vnútorné blízke prezentácie.

Multimediálna inštalácia Krasohľad je niečo ako kniha na stenách, kniha-mozaika. Kniha, ktorou sa nelistuje, ale prechádza. Nemá začiatok ani koniec, má však stred. Tým stredom je v prvom pláne sama autorka, ale po vstupe do priestoru sa tým stredom stáva divák. K nemu sa zo všetkých strán zbierajú ničky signálov a posolstiev.

Autorke sa podarilo vytvoriť obdivuhodne živý, pulzujúci celok. Je to organizmus na prvý pohľad zdanlivo nehybný, ktorý však podobne ako mäsožravá rastlina striehne na vnímavého návštevníka. Vstúpite a postupne sa viac a viac zaplietate do siete. Vstúpite a stávate sa súčasťou.

Krasohľad Veroniky Markovičovej je symbiózou viacerých médií: fotografie

neilustrujú text, text nevysvetľuje fotografie a zvuk dáva všetkému ďalší rozmer. Krasohľad nie je provokujúci, ale núti zúčastniť sa, zastaviť a zahľadieť sa, hľadať niečo, čo je za obrazom...

Cyklos fotografii Camino de Santiago vznikol počas autorkinej púte do Santiago de Compostela. Sled obrazov premietaných na bielu stenu miestnosti môže diváka spočiatku trochu zaskočiť netypickým poňatím témy. Je to akési snívanie v bdelom stave, v ktorom sa rozjatrené zmysly koncentrujú na vnímanie vecí zdanlivo podružných.

Klasicky komponované zábery krajiny striedajú veľké detaily a všetkému dominuje melanchólia anonymných, ošarpaných uličiek a zákutí. Bez slov a bez zvukov defilujú pred očami všedné veci na okraji, akoby zachytené iba periférnym videním. Vo všetkom sa odráža nehybnosť, absolútny pokoj, často je to akési „prázdno“ ako priestor pre meditáciu. Nie je tu žiaden opis putovania, iba tiché svedectvo o stave duše. Tak ako pri Krasohľade, aj tu akoby sa to hlavné odohrávalo niekde za...

Jan Tluka
 Fotograf

Aký kraj – taký mrav

Autorka: Zuzana Pustaiová
Miesto: Galéria G7, Františkánske nám.
Termín: 6. 11. – 30. 11. 2015
Hodnotenie: *****

Zuzana Pustaiová zaujala nekonvenčnou prácou už roku 2013 v súťaži Foto roka. Zvíťazila s fotografiami inscenovaného pikniku svojich starých rodičov, ktorý sa v skutočnosti konal v ich vlastnom byte (cyklus má názov Výlet do hôr, písali sme o ňom vo Fotonovinách). Táto vtipná, a pritom hlboko introspektívna fotografická črta je absurdnou, ale presvedčivou parafrázou vzťahu dvoch ľudí na sklonku života.

Ako víťazka minuloročného bratislavského Portfolio review dostala Pustaiová príležitosť usporiadať výstavu aj túto jeseň v hlavnom programe Mesiaca fotografie. Do Galérie G7 na Františkánskom námestí, kde sa výstavy laureátov podľa zaužívanej tradície konajú, priniesla polohumorný, polovážny cyklus Aký kraj – taký mrav, nadväzujúci tak na tvorivý štýl spred dvoch rokov.

Tentoraz autorka prepája tradičnú slovenskú kultúru s typickými prejavmi súčasného životného štýlu mladých ľudí. Na čiernobielych inscenovaných fotografiách snímaných veľkoformátovou kamerou zo statívu sa objavujú

© Iný kraj, iný mrav

postavy v tradičnom oblečení, obohatené o viac či menej nápadné intervencie v podobe mobilných telefónov, cigariet, plávacích plutiev a potápačských okuliarov, značkovej spodnej bielizne, súčasnej literatúry, dlhočizného účtu z potravín, či dokonca len postojá modelky odkazujúceho na cvičenie jogy. Jednotlivé fotografie sú doplnené farebnými zábermi 9 x 13 dokumentujúcimi, ako fotografovanie prebiehalo. Hlavné fotografie sú s doplnkovými skombinované do moderného vizuálneho celku, dokonale korešpondujúceho s členitým výstavným priestorom galérie.

Sviežo pôsobiaca inštalácia je komentárom k historickej identite (nielen) Slovákov. Pusta-

iová nám pomocou skratkovej metafory rafinovaným spôsobom odhaľuje súčasnú podobu folklóru – toho folklóru, čo nás definuje ako spoločnosť, či ak chcete, národ. A folklórom tu nemyslíme historizujúce tančeky v krojoch v štyle starých materií, ale skutočnú, autentickú ľudovú kultúru dneška obohatenú o cudzorodé a často možno i nechcené prvky. Autorka redefinuje slovenskosť podobne, ako sa súčasná americká kinematografia znova a znova vracia k westernovému žánru¹. Zrazu si ako diváci uvedomujeme, že všetci sme už tak trochu Európania, a predsa stále ešte sediaci spoza pece.

K výstave mám jedinú výhradu, a tou je hlavná fotografia zobrazujúca ženy pozerajúce do mobilných telefónov. Celá séria je postavená na rozpore medzi strnulou vážnosťou postáv a vtipným spracovaním témy. Na hlavnej fotografii však hrá postavám v tvárach neprírodný úsmev. Podľa všetkého boli k nemu autorkou inštruované, avšak výsledný efekt je príliš preinscenovaný a vytrháva diváka z príbehu výstavy. Inak je výstava skvelým príkladom, že aj vážne témy možno podať pútavo a s ľahkosťou.

Branislav Štěpánek
 Publicista

¹) napr. filmy Django Unchained Quentina Tarantina alebo No Country For Old Men bratov Coenovcov

Fotka nemusí byť ostrá

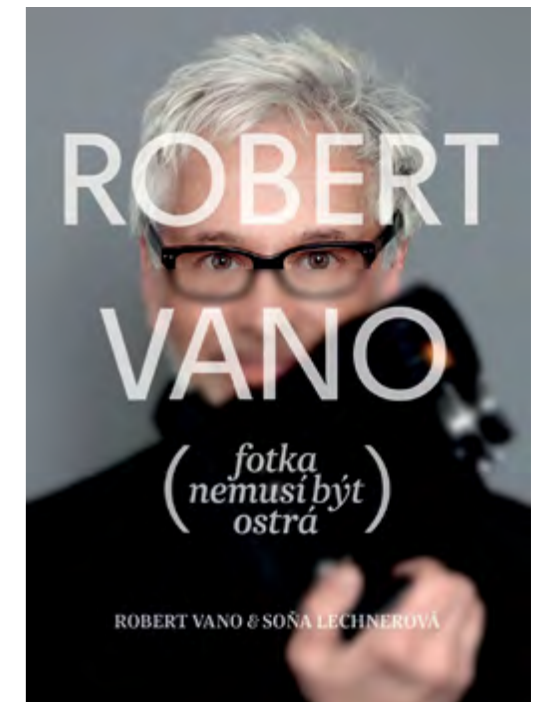
Autor: Robert Vano & Soňa Lechnerová
Vydal: Slovart, 2015
Hodnotenie: *****

Ak na poli fotografie patríte medzi lepšie zorientovaných, nová kniha Roberta Vana vám okrem príjemne stráveného popoludnia zrejme neprinesie veľa inšpirácie. Samozrejme, pokiaľ sami nefotíte a nepremýšľate nad publikovaním vlastnej cesty za fotografiou. V prípade, že ste začínajúci fotograf, siahnutie po tejto knižke môže byť povznášajúcou voľbou. Keď k tomu prirátame dvadsať stránok fotografií, pomerne útlá knižka môže mať ambície zaujať širší okruh publika, a to aj mimo stálych fanúšikov fotografie. Svedčí o tom snáď i zvolený podtitul Fotka nemusí byť ostrá. Vybrané fotografie sú prierezom autorovou tvorbou, vytvorené pre neho charakteristickou technikou platinytypie.

Napriek tomu, že obsah knihy je koncipovaný z rozhovorov Roberta Vana a Sone Lechnerovej, fotografky a bývalej šéfredaktorky magazínu Československá fotografie, jednotlivé otázky ostávajú zamlčané. Autor nám predkladá len samotné odpovede pospájané do ucelených krátkych kapitol. Text veľmi otvorene

vypovedá o autorovom osobnom živote, skúsenostiach, zážitkoch, emigrácii a návrate, láske, vzťahoch a samozrejme fotografii. Pobyt v USA počas éry hippies, práca pre Cosmopolitan a stretnutia s mnohými slávnymi osobnosťami nepochybne tvoria peknú, pre čitateľa príťažlivú mozaiku. Je obdivuhodné, že sa Robert Vano rozhodol časť z nej zverejniť. Obsahu by však pomohlo, keby sa samotnej koncepcie a štylistiky autori zhostili s väčším dôrazom. To platí aj pre výber fotografií a neľahko rozlíšiteľný kľúč ich zaraďovania do kapitol. Z rozhovorov by sa nepochybne dalo vyžañ viac. Navyše, keby drobné poznámky o slávnych menách fotografie ako Helmut Newton, Richard Avedon, Julia Margaret Cameron, Sarah Moon, Annie Leibovitz, Linda Eastman alebo osobné postrehy o tvorbe Giny Lollobrigidy, práci a vzťahu Horsta a Valentina, či maďarských bratov Garaiovcov a ich agentúre Keystone dostali viac priestoru, knihe by len pridali na kvalite a zaujímavosti. Ak nám však autori chceli podhodiť len malú ochutnávku a nechať nás, aby sme sami pátrali po ďalších príbehoch, priznávam, podarilo sa.

Jedna z hlavných myšlienok knihy je jasná. Každý z nás môže „upiecť svoj čerešňový koláč“. Robertovi Vanovi sa to podarilo, keď mal 35 rokov. Preto neváhajte a pokiaľ fotíte, každý deň

nafoťte 72 snímok. Prečo? Odpoveď je v knihe. Nie v tej s kuchárskymi receptami, ktorú Vano vydal pred pár rokmi, ale v tejto. A chystá ďalšiu. Bude o tých, ktorí svoje koláče práve pečú.

Júlia Bútorová
 Publicistka

Ztráty a nálezy Evy Fukové

V rodnej Praze zemřela 25. listopadu 2015 ve věku osmaosmdesáti let fotografka Eva Fuková. Osvojené jméno proměňovala ve značku kvality od roku 1950, kdy si vzala o rok staršího spolužáka, malíře Vladimíra Fuku (1926 – 1977).

Cit pro fotografii nebyl u Fukové tak zcela samozřejmý. Její nadání měla dle očekávání předurčit výbava jinak orientovaných rodičů. Matka Marie Podešová se věnovala beletrii, František Podešva maloval. Pokračovatelka, jak si dceru představoval otec, sice roku 1950 absolvovala pražskou Akademii výtvarných umění, nicméně záhy dokázala, že celé dějiny umění a písemnictví jí slouží jako pouhé roznětky inspirace. A že sama považuje za jedinečnou fotografii.

Ještě než získala akademický diplom, vyučila se ve fotoateliéru surrealisty Mira Bernata. Zároveň navštěvovala Grafickou školu, pěstující před svým uzavením nacisty pokrokové zásady fotografů Josefa Ehma a Jaromíra Funka.

Eva Fuková s manželem a okruhem vrstevníků patřila k avantgardám zahnaným do ilegality Hitlerem i Stalinem. Potrpěla si na setkání překvapivých významů, jež ji očarovala hned v dětství, když lepila koláče. Alternativci 50. let vyznávali poněkud civilnější prostředky, než jaké uplatňovali surrealisté. Všechny pronásledované směry však usilovaly o stejnou existenciální naléhavost.

Z naznačených východisek došla Fuková ke spojování více záběrů v jediný výsledný obraz velkého formátu a k objektům. V druhé polovině 60. let se s manželem a s dcerou vystěhovala do USA. V exilu pak středoevropskou představivost přetavila v univerzálněji působící, přesto však osobitý styl.

Do Prahy se Eva Fuková vrátila až roku 2002, tedy po pětácti letech. Její fotografické dílo shrnují čtyři monografie: první publikovalo Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění v roce 1963, druhou nakladatelství Pragma roku 1996, třetí před osmi lety nakladatelství Torst. S tou nejčerstvější a nejobemnější vyrukovala předloni Leica Gallery Prague.

Josef Moucha
 Fotograf

© Josef Moucha: Eva Fuková, 2007

Nomádi v Bratislavě

Jubilejní 25. ročník festivalu Měsíc fotografie

Hodnotenie: *****

Bratislava představuje klasika francouzské fotografie Roberta Doisneaua i české mistry Drtikola či Funkeho. Kromě známých jmen jsou tu i jiná, která stojí za pozornost. Slovák Martin Kollár a jeho chladný, pozorovatelský soubor z Izraele, nebo Bulharka Elena Geroská a její svět, kde jsou všichni sami.

Hlavními tématy letošního ročníku jsou domov a nomádství. Mohlo by se zdát, že organizátoři akce „jen“ využili aktuální vlnu zájmu o životní osudy uprchlíků. Podle ředitele festivalu Václava Macka však dramaturgie vznikla již vloni. Tehdy ho zaujala série slovenského fotografa Martina Kollára, který představil své snímky v pražské galerii DOX. Výstava This Place zobrazovala život v Izraeli očima dvanácti světových fotografů. „Martin Kollár tuto zemi pozoruje, ale nekomentuje. Kvůli tomuhle projektu procestoval celý Izrael – on je velmi často na cestách, žije jako nomád. Hledal jsem k němu protipól a napadlo mě, že to je vlastně domov,“ vysvětluje Macek zaměření větší z osmadvaceti výstav, které jsou nyní po celé Bratislavě.

Martin Kollár vystavil vloni dvanáct snímků v Praze, letos představuje svoji kolekci Field Trip/Exkurze ve větším rozsahu. Čtyřicet barevných fotografií je rozmístěno v pěti sálech Slovenské národní galerie. Mladá žena kdesi v laboratoři, možná na ní někdo provádí lékařský experiment, možná je to obyčejná rehabilitace. Bělostné domy seřazené podle logiky, kterou nikdy nelze pochopit. A takové jsou všechny Kollárovy snímky: nutí diváka, aby sám hledal příběhy a zapomenul na Izrael z televizních zpráv.

Zcela jiný přístup ve vnímání svého domova představuje izraelský fotograf Alex Levac, který vystavuje v Univerzitní knihovně. Vidí zahaleno dívku mezi rozesmátými děvčaty v bikinách. Pozoruje ortodoxního Žida před módním billboardem. Je to ironie i tak trochu vsměch tomu, co se v téhle zemi musí a smí.

© Gregor Sailer, Mirny, z cyklu Uzatvorené mestá, 2010

Moje i cizí samota

Městský svět, hektický a osamělý, zobrazuje bulharská fotografka Elena Geroská. Svoji sérii Stopy, která je vystavena v Bulharském kulturním institutu, okomentovala slovy: „Chtěla jsem proniknout do soukromí cizího člověka. Každé zvíře cítí okolo sebe prostor, který je jen jeho. I lidé mají takový prostor a považují ho za svůj. Je to maska, kterou se snažíme zakrýt svoje chyby a slabosti, ve skutečnosti víc odkrývá než schovává.“

Na snímku je mladá žena, která sedí na kuchyňské lince, na chvíli se zastavila, snad jsou děti právě ve školce. Dívá se zpřímá, do ticha, které trvá jen okamžik, než sem zase někdo vtrhne. Myslí na samotu, kterou si tolik přeje a nikdy už ji nezažije. Jinou samotu znají dvě starší ženy. Po smrti manželů zůstaly doma. Téměř nevycházejí ven, zůstávají a shodně říkají: Nikdy se tu nenuďme.

Trvání, zůstávání je také tématem rakouského fotografa Georga Sailera, který procestoval celý svět a zachytil atmosféru opuštěných měst. Jeho snímky jsou vystaveny v odsvěceném klášteře klarisek v centru Bratislavy. Diváka zaujmou nejen samotné fotografie, ale také interiér sakrální budovy, která, ač už neslouží původnímu účelu, má v sobě stále cosi posvátného. A tak mezi barokními anděly a zdobnou kazatelnou vidíme minimalistické záběry z Asie, Jižní Ameriky či Evropy. Opuštěná sídliště, rezidenční čtvrti, vybydlené noclehárny. Z různých důvodů jsou tato místa prázdná: dělníci se odstěhovali, movitým se zalíbila jiná lokalita. Zůstávají jen prázdné domy.

Sailerovy snímky nejsou vycizelované obrázky dnes tak populárního urbexu – urban exploration, těch, kteří prozkoumávají opuštěné hotely či nemocnice. Sailer nabízí mnohem víc: kritický pohled na místa, která někdo pokořil a pak opustil.

Mimo hlavní témata festivalu jsou výstavy, představující osobnosti české, slovenské a francouzské fotografie. Velmi zajímavá je retrospektiva slovenské fotografky Judity Csáderové (nar. 1948) v galerii Umelka. Vloni se na stejném místě prezentovala tvorba její vrstevnice Milioty

© Alec Levac, Maněž, 2009

© Martin Kollár, z cyklu Field Trip, Izrael, 2009 – 2011

Havránkové, která je nyní k vidění v pražském domě U Kamenného zvonu. Obě prozkoumávají fotografii jako médium, ale každá po svém.

Havránková říká, že fotoaparát byl pro ni jako zbraň, kterou namířila nejen na své nejbližší, ale hlavně proti sobě. Ironicky glosuje sama sebe, bez stopy patosu. Svět Csáderové je mnohem poklidnější, žádné vzlety a pády. Kochá se nostalgickou podobenkou v rodinném albu, pozoruje hejno ptáků na nebi. Všechno je tak nějak milé, klidné.

Nic než klasika

V rámci Měsíce fotografie jsou v Bratislavě vystavena i díla mistrů české avantgardy. Kurátor Vladimír Birgus představuje kolekci speciálně vybranou pro galerii v Pálffyho paláci – Drtikolovy siluety, Funkeho geometrické hry a krajiny Eugena Wiškovského. Výstava je sázkou na jistotu, která v elegantním prostředí nabízí vše, co obsahuje zlatý fond našich fotografů první poloviny 20. století.

Podobnou jistotu nabízí také výstava francouzského fotografa Roberta Doisneaua, který je podle ředitele Maceka hlavní hvězdou festivalu. Výběr z jeho díla je k vidění v soukromé galerii Danubiana, která je 15 kilometrů od Bratislavy u obce Čunovo. V galerii s 12 tisíci čtverečními metry výstavní plochy návštěvník musí projít několika sály stálé sbírky, až pak jej čeká 70 Doisneauových snímků. Věvodí jim asi nejnámější fotografie tohoto autora, Milenci před radnicí z roku 1950, která je snad na všech pohlednicích či suvenýrech z Paříže. Ano, tohle je klasika, to jsou zamilované dvojice z pařížských ulic, slečinky, trafikanti. Můžeme se na ně dívat, můžeme se pousmát, ale co zůstává? Pociť, že tohle je velká, drahá galerie, kde vystavuje klasik – ale už nic víc.

Příjemná změna čeká návštěvníka v galerii Médium na Hviezdoslavově náměstí v centru Bratislavy. Kolekce představuje výběr z tvorby studentů a absolventů Institutu tvůrčí fotografie v Opavě. Rozmanitá směs

stylů a témat je jen letmým nahlédnutím do archivu školy, která letos slaví 25 let své existence. Mezi tolika obrazy utkví v paměti dvě série. Michaela Spurná a bojácný svět dítěte, které musí žít život dospělých. Protipólem k této kolekci jsou snímky Marka Matušfika a jeho klukovské okouzlení, které dokáže zaznamenat jen dobrý pozorovatel. Je to poslední šance a pak už tohle kouzlo zmizí v dospělých tvářích.

Judita Matyášová

Redaktorka kulturní rubriky Lidových novin
ZDROJ: Lidové noviny, 20. 11. 2015

© Elena Geroska, bez názvu

Kirill Ovchinnikov (RUS)

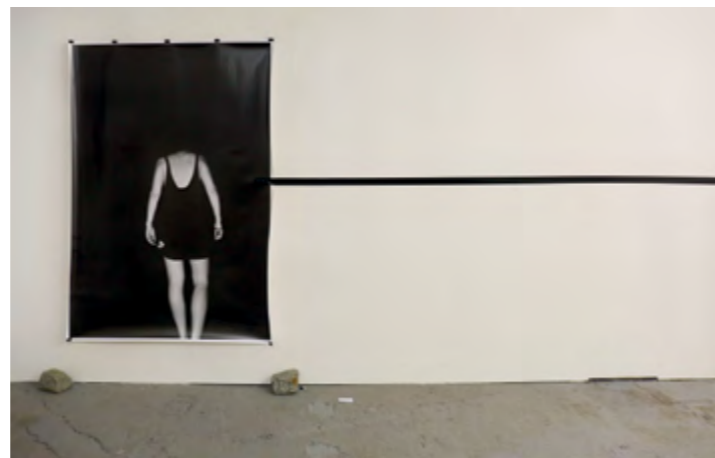
„Vyberám si o obrázok, ktorý potrebujem – úplne vyvážená kompozícia ako čistý obraz alebo ako z jedného do druhého plynúce políčka, ako vo filme. Ako režisér naplánujem scenár a ako fotograf čakám, kým nastane správny okamih.“ Kirill Ovčinnikov

"I choose myself the frame I need – a complete balanced composition as a clean picture or a flowing one from one frame to another, like in a movie. So as director, I plan the script and as photographer, I wait for the right moment to happen." Kirill Ovchinnikov

FOVEMBER (takmer mesiac fotografie)

Za renesanciou fotografie v Košiciach, ktorá sa pod názvom FOVEMBER (takmer mesiac fotografie) uskutočnila vo forme festivalu, stojí široká spolupráca združení a organizácií PhotoArt Centrum, Východné pobrežie, Dive Buki, More a Creative Industry Košice a priestorov KLUB, DIG gallery, Šopa Gallery, Kotoľňa, Woont, Artforum a Synagóga. Od 17. do 22. novembra 2015 sa uskutočnilo viacero fotografických výstav a špeciálne vydanie Pecha Kucha Night Košice. Medzi autormi boli českí a slovenskí fotografi Katarína Orešanská, Tatiana Takáčová, Tomáš Rača, Zuzana Šrámková („Spodní proud“), Michal Huštaty („On photography; Restart“), Jindřich Štreit („Skrze hříchy do nebe“) a študenti Ateliéru fotografie Fakulty umení v Košiciach („RETRO/INTRO/EXTRO/PER“). PhotoArt Centrum pripravilo v rámci svojho dlhodobého projektu Second Cities, podporeného Ministerstvom kultúry SR, viaceré výstavy, tri v Klube (spoločný projekt maďarsko-talianskej dvojice Zsuzsa Bakonyi a Lavinia Triviani: „Monumento L'Aquila“, ktorý sa zaoberá traumou starobylého mestečka L'Aquila

zničeného zemetrasením roku 2009; čiernobiely dokument milánskeho fotografa Gabriele Micalizziho „ITALIANS, THE MYTH“ a inštaláciu barcelonskej fotografky Thais Medina „HOLY REVIEWER – Martyrs, Saints and Sinners of Contemporary Photography“). V galérii Šopa sa zverejnili výstavy Dušana Kochola („Bury Me Under The Weeping Willow Tree / Pochovajte ma pod smútočnou vrbou“) a v galérii DIG prehliadku mladej súčasnej slovenskej fotografie „The Appropriation of the Moment“ (autori Erik Emeršič, Jure Grom, Sara Rman, Teja Gerkman, Asiana Jurca Avci, Neža Oblak, Anja Seničar, Maksima Čas, Urša Pečnik, Marijo Župan, Mirjam Čančer, Andrej Lamut, Jon Žagar). Sprievodným podujatím bola aj výstava francúzskeho fotografa Yvesa Vernina vo výmenníku Obrody, pripravená PhotoART Centrom, a Pecha Kucha Night Košice, FOVEMBER špeciál,

© Pavel Mária Smejkal, Fovember 2015, Jurča Avci Asiana

ktorá prebehla 19. novembra v ateliéri Woont a predstavila projekcie autorov: Imrich Veber, Katarína Hudačinová, Daniel Laurinc, Pavel Maria Smejkal, Mišo Vasil, Tono Baša, Lenka Jakubčáková a aktuálna rezidentka v programe Košice Artist in Residence (K.A.I.R.) Ania Zuber. Fovember priniesol do Košíc tak potrebný zápal a spoločné nadšenie a všetci organizátori sa už teraz chystajú na ďalší ročník festivalu.

Pavel Mária Smejkal
Fotograf

EDUARD KUDLÁČ – OSOBNÉ ÚZEMIA

Termín: 30. október – 21. november 2015

Miesto: galéria PHOTOPORT,
Pražská 11, Bratislava

Kurátor: Filip Vančo

Eduard Kudláč je známy nie ako fotograf, ale ako rešpektovaný divadelný režisér, ktorý vytvára oceňované inscenácie predovšetkým v domovskom Mestskom divadle v Žiline, ale aj inde v Čechách a na Slovensku, vrátane Slovenského národného divadla v Bratislave. Ako fotograf sa predstavil prvýkrát na výstave Osobné územia v bratislavskom Photoporte.

Kurátor výstavy Filip Vančo napísal, že autorov umelecký jazyk „zostáva v rôznorodosti médií minimalisticky príznačný“. Kudláčove fotografie sú naozaj strohé a úsporné, avšak – vzhľadom na to, že sústavne fotografuje iba rok – prekvapujúco vytríbené. V niečom pripomínajú snímky jeho rovesníka a priateľa, takisto žilinského rodáka, fotografa Martina Kollara a vcelku ich bez väčších ťažkostí možno zaradiť do kontextu novej vlny fotografického dokumentu, ktorá sa na Slovensku sformovala po roku 2000 (Lucia Nimcová, Boris Németh, Illah van Oijen a ďalší). Tiež pripomínajú aktuálne štádium fotografie novej vecnosti – autor sa v nich tiež prejavuje ako fotograf-výskumník. Podľa vlastných slov ho zaujímajú „osobné územia“

ako „mapy oblastí záujmu, do ktorých človek zasiahol tak, aby sa vymedzil voči svetu a iným bytostiam svojho (a prípadne aj iného) druhu“.

V jeho záberoch sa málokedy objavujú ľudia, skôr ich produkty a prostredie, ktoré okolo seba vytvárajú. Oproti spomínaným autorom majú viaceré Kudláčove fotografie zvláštny rys strohej monumentality, zdôrazňujú objem a váhu vecí. Autor rád buduje kompozíciu na základe kontrastu jednotlivých veľkých útvarov alebo plôch – tie sú však pokryté rovnomernou štruktúrou, ktorá vyplýva nielen z vlastností materiálu, ale je aj dielom ľudských rúk. Niektoré zoskupenia neživých hmôt sa v jeho interpretácii ocitajú ako by na prahu oživenia.

Aj keď Eduard Kudláč ako fotograf uprednostňuje neživé objekty, titulnou snímkou jeho výstavy sa paradoxne stal ojedinelý záber s človekom – je to však človek skrýty a ano-

nymný. Kompozícia pripomína niektoré intímne ladené plátna francúzskych impresionistov – niekto odpočíva alebo piknikuje, ostáva skrýty pod improvizovaným slnečníkom. Lenže pustá, letom vyprahnutá krajina akoby nezodpovedala očakávaným zážitkom milovníka prírody.

Aurel Hrabušický
Kurátor SNG

© Eduard Kudláč

• OSOBNOSŤ SLOVENSKEJ FOTOGRAFIE • FOTOGRAF ROKA 2015

Vyhlasovatelia:

Združenie slovenských profesionálnych fotografov
Vysoká škola výtvarných umení
Stredoeurópsky dom fotografie
OZ FOTOFO
OFF FESTIVAL

Porota:

Bohunka Koklesová – predsedníčka poroty
Monika Mikušová
Dušan Kochol
Boris Németh
Zasadanie poroty: 25. 11. 2015

Výsledky:

• Osobnosť slovenskej fotografie

Nominovaní: Judita Csáderová, Ľubo Stacho.

Judita Csáderová (1948) – Osobnosť slovenskej fotografie

Judita Csáderová – fotografka, spoluzakladateľka nadácie a neskôr občianskeho združenia FOTOFO, ktoré organizovalo už 25. ročník Mesiaca fotografie, organizátorka fotografického diania na Slovensku, predsedníčka Združenia slovenských profesionálnych fotografov a dlhoročná pedagogička. V tomto roku prezentovala svoju tvorbu v rámci Mesiaca fotografie výstavou pod názvom „Bez názvov“. Judita Csáderová patrí k zásadným osobnostiam 60. až 80. rokov, v jej diele citlivo splyva minimalizmus s poetizáciou, experiment s originálnou imagináciou. Je to autorka, ktorá starostlivo zvažuje každý detail v obraze, uprednostňuje úspornosť pred okázalosťou.

© Peter Prochazka

• Fotograf roku 2015

Nominovaní: Ľubo Stacho, Anton Sládek, Radek Brousil, Olja Triáška Stefanović.

Olja Triáška Stefanović (1978) – Fotograf roka 2015

Za mimoriadny prínos v oblasti fotografovania a dokumentovania slovenskej medzivojnovnej architektúry zúročený okrem iného aj v monumentálnej publikácii Henriety Moravčíkovej „Friedrich Weiwurm. Architekt“, aktuálne ocenený na frankfurtskom veľtrhu kníh za rok 2015.

© Peter Prochazka

Odvzdávanie cien sa uskutočnilo v stredu 16. decembra 2015 o 17. 30 hod. v Stredoeurópskom dome fotografie na Prepoštskej č. 4 v Bratislave.

DESAŤ UDALOSTÍ ROKU 2015 podľa redakcie Fotonovín

1. Založenie Múzea fotografie v Bratislave – 1. januára.
2. Kniha Ľubo Stacho – Obchodná 1984 – 2014 (Slovart, O.K.O.).
3. Ocenenie Fotografi roka získal Michal Burza za cyklus Ľudia na okraji z východnej Ukrajiny (Nadácia VÚB) – 10. septembra.
4. Kniha Antona Sládeka Medzičas – miznúce miesta Bratislavy (Slovart, O.K.O.).
5. Výstava Anton Podstraský 1939 – 2007 v Leica gallery Praha, 10. septembra až 22. novembra.
6. Výstava Milota Havránková, Dům U kamenného zvonu, Staromestské nám. v Prahe, 2. októbra až 17. januára 2016.
7. Jednu z dvoch prvých cien v súťaži Oscar Čepan získal za fotografický projekt Radek Brousil (udelená v Košiciach) – 24. októbra.
8. Výstava Martin Kollár, Slovenská národná galéria, Bratislava – 28. septembra až 31. januára 2016.
9. Výstava Robert Doisneau, Danubiana, Bratislava – 3. novembra až 9. decembra.
10. Udelenie ocenenia Osobnosť slovenskej fotografie Judite Csáderovej a ocenenie Fotografi roka Olje Triáška Stefanović – 15. decembra.

© Anton Podstraský

Výstava: Untitled

Autorka: Judita Csáderová

Miesto: Galéria Umelka

Termín: 2. 11. – 22. 11. 2015

Hodnotenie: *****

Niet v slovenskej fotografii diela, ktoré by priliehavo vystihovalo pojem jemnosti, než tvorba JUDITY CSÁDEROVEJ. Predčasnú retrospektívu tejto významnej osobnosti slovenského fotografického i kultúrneho života mohli návštevníci zhliadnuť v bratislavskej Umelke v rámci 25. ročníka Mesiaca fotografie.

Csáderová pôsobí popri pedagogickej a tvorivej činnosti i organizátorsky – je dlhoročnou predsedníčkou Združenia slovenských profesionálnych fotografov pri Slovenskej výtvarnej únii, ktorej patrí i výstavný priestor Umelky, a navyše v roku 1992 spoluzakladala bratislavský Mesiac fotografie¹. Vystavovala teda na svojej vskutku domovskej scéne a je preto celkom prirodzené očakávať, že výstava bude pripravená s najvyššou odbornou starostlivosťou. Priznám sa, že som po vstupe do hlavnej výstavnej miestnosti ostal zaskočený lineárnou inštaláciou, ktorá je jednoducho nemoderná. S týmto typom fotografií (a s imaginatívnymi dielami všeobecne) sa dnes bežne pracuje oveľa kreatívnejšie, fotografie sa adjustujú do rôznych formátov a rámov, inštalujú v zložitom plošnom či dokonca priestorovom usporiadaní. Kurátor sa tak vlastne stáva spoluautorom a spoluvytvárajúcim jazyka výstavy. Na Csáderovej výstave divák nič také nečakalo. Fotografie v hlavnej výstavnej miestnosti umiestnila kurátorka Monika Mikušová po obvode v rovnakej výške a utriedila ich podľa jednotlivých jasne rozoznatelných cyklov. Pol tučta veľkoformátových „experimentálnych“ prác bolo nainštalovaných do vedľajšej, menšej miestnosti a do vestibulu.

Až po prezretí výstavy mi došlo, že akákoľvek odvážnejšia práca s výstavným materiálom by bola bývala na úkor výtvarnej výpovede. Subtilne Csáderovej fotografie poskytujú silný vizuálny zážitok samy osebe (vzácnosť v porovnaní s mnohými súčasnými autormi) a nedosahujú ho expresívnosťou, ale naopak, pomínavosťou výrazu. To v žiadnom prípade neznamená, že pomínavý je aj obsah. Autorka spracováva veľké témy: rodina, materstvo, sloboda, intimita. A robí to majstrovsky, či už ide o high-key fotografie mušlí, odličky chodidiel v piesku, snové fotomontáže v interiéroch či v krajine, akty alebo predmetské veduty. Preto nakoniec vítam asketickú prezentáciu,

© Judita Csáderová: Autoportrét, 1989 – 1992

© Judita Csáderová, 1975

ktorá nechala vyniknúť samotné dielo. Chýbala snáď jediná vec – nikde (ani v sprievodných materiáloch) neboli uvedené vročenia jednotlivých fotografií, alebo aspoň časové rozpätia jednotlivých tematických cyklov. Návštevníkovi by výrazne boli pomohli pri orientácii. Trocha rozpačito a nedotiahnuto pôsobila inštalácia veľkoformátových fotografií v menšej výstavnej miestnosti. Printy a strukáže pribité háčikmi na stenu nekorešpondovali s konzervatívnym formalizmom hlavnej časti výstavy, navyše v dvoch prípadoch šlo len o zdvojené zvážseniny maloformátových fotografií z hlavnej časti, ktoré po obsahovej stránke divákovi nič nové neprinesli.

Tvorbu JUDITY CSÁDEROVEJ môžeme právom nazvať jedným z pilierov slovenskej „ženskej fotografie“. Myslené tak, že spracováva typicky ženské témy ženským spôsobom. Snáď s výnimkou Miloty Havránkovej nikto nevytvoril v danom čase také presvedčivé dielo, pričom

Havránková sa vyslovne orientovala na experiment s formou na rozhraní fotografie a iných techník – koláže, montáže, maľby. Csáderová, hoci tiež občas používa montáž, pine zostáva v medziach fotografickej formy. Zásahy do obrazu sú u nej dopĺňujúcim prvkom, keď do interiéru či krajiny vloží vinúcu sa stuhu, alebo semienka púpavy či páperie poletujúce vetrom. Výsledkom je prostý, nenútený vyjadrovací štýl, ktorému nechýba nobles, a nechýba práve vďaka tomu, že je oprostý od páťosu a sentimentu. Ťažko vyjadriť slovami pôsobenie celku Csáderovej diela: zvláštne je, že autorka akoby „nekladie divákovi otázku“, čo je v dnešnej dobe priam povinnosť každého súčasného tvorca – neklásť otázky rovná sa umeleckej samovražde. Csáderová, naopak, ako keby stála mimo tohto prúdu. S ľahkosťou a určitou opatrnosťou prevádza diváka svetom vlastných hodnôt. Pevnosť jej výtvarného prejavu – ak mám použiť prirovnanie – nie

je pevnosťou hradnej skaly, ale pevnosťou partnerského či materinského objatia. Nikto z generácie spriaznených autorov to takto v rámci žánru nedokázal (pravda, viacerí dosiahli pozoruhodné výsledky na poli konceptuálnej fotografie či fotografického experimentu), a tak v slovenskej proveniencii ostáva podnes Csáderová jedinečným zjavom.

Csáderová sa, jednoducho povedané, vyjadruje ako žena. Jej prístup je odlišný od súčasných autoriek (z čs. prostredia napr. Jana Hojstříčková, Dorota Sadovská, Lucia Nimcová, Veronika Bromová, Milena Dopitová, Dita Pepe, Barbora Bálková), ktoré spytujú rolu ženy v rodine a spo-

ločnosti a využívajú pri tom často subverzívne metódy ako humor, paródiu či nonsens. Csáderová vôbec nie. Povedané moderným jazykom, utvrdzuje diváka v genderovom stereotype, že žena je krehká bytosť vyžadujúca (mužskú) ochranu. A snáď ani inak tvorí nevie. Necháva diváka uveriť, že to, čo vidí na fotografiách, myslí autorka naozaj úprimne. Ale taký je napokon princíp každej poctivej tvorby – vierohodne vydať zo seba, čo divákovi i autorku samotnú presahuje, a tak sprostredkovať nové poznanie či nový prežitok.

Judita Csáderová to dokáže. Aj preto jej patrí pevné a nezastupiteľné miesto v slovenskej inscenovanej i imaginatívnej fotografii.

Branislav Štěpánek
Publicista

¹ Spolu s Václavom Macekom, Pavlom Breierom, Jozefom Sedlákom, Vladimírom Vorobjovom, Antonom Sládkom a Rudolfom Lendelom.

Pražská retrospektiva Miloty Havránkové

Názov: Milota. Retrospektívna výstava
Miloty Havránkové

Kurátorka výstavy: Nadia Rovderová

Miesto: Galerie hlavního města Prahy – Dům U Kamenného zvonu, Praha.

Termín: 2. 10. 2015 – 17. 1. 2016

Autorka koncepcie: Milota Havránková a Anna Vartecová (spoluautorka)

Hodnotenie: *****

Jednoslovný názov „Milota“ uvozuje retrospektívnu výstavu, usporiadanú k životnému jubileu významnej predstaviteľky slovenskej a českej výtvarnej scény a multimediálnej výtvarnice Miloty Havránkovej v Domě U Kamenného zvonu v Praze. Je pripravená s početným tímom, má gradáciu toku umeleckého príbehu výraznej osobnosti, nápaditou a sviežu instaláciu, dynamiku, ktorá býva samozrejmosťou ve svetových výstavných inštitúciách. V jednotlivých patrech gotického domu na Staroměstském náměstí se tak v niekoľkých časových blocích odvíja príbeh autorčina tvůrčího zápasu, nápaditě umocněného architektonickým a grafickým řešením jejích vlastních dějů (Igor Marko a Milota Bibira Marková).

Médiom fotografie si Milota Havránková pripodobila svému vlastnému vidění. Chápala jej hlavne jako nástroj, s kterým zacházela s velkou originalitou, a přitom se spontánností, nikdy se nebála experimentovat. Jako výrazná individualita preferovala osobní svobodu coby předpoklad vlastní existence. Havránková přestupovala z fotografie se zdánlivou lehkostí do dalších příbuzných tvůrčích disciplín. Mnozí dnes tvrdí, že předznamenala digitální věk již v dobách, když Steve Job a Steve Wozniak montovali v kalifornské garáži první počítače, aniž tušila, kam se svět na přelomu nového tisíciletí – nejen v oblasti fotografie – překlopí v nových možnostech dostupné techniky. Zápasila s obsahem sdělení, formou provedení.

Retrospektiva ukazuje hlavní okruhy vstevnaté tvorby. Začíná roky 1960 – 1969, končí současností. Úvodní soubor Proměny je v první rovině pohledu souborem ateliérových

aranžmá s následnou manipulací reality ať již prostřednictvím Sabattierova efektu, následným tónováním, posunem gradace vyvolaného printu. K blízkým a generačně souznivajícím spolupráckým Havránkové patří další dvě výrazné osobnosti slovenskej fotografie – Judita Csáderová a Ľuba Lauffová. Byly ovlivněny dozvuky surrealismu v modifikacích kulturních podnětů 60. let minulého století, vlivy pop-artu, dobové hudby, filmu, literatury, stejně jako obrazy poezie všedního dne, které v časech kulturní revoluce a chvilkového sblížení východního politického bloku se západním odrážely v Československu se zpožděním oslavu humanismu, člověka v jeho přirozenosti bez ideologických manipulací. Zatímco díla Csáderové i Lauffové jsou poselstvími odrážejícími stav duše a cestu ke svým pozorovatelům si hledaly v rovině intimity privátních setkání, styl práce Miloty Havránkové vedle niterných ozvuků a reflexí vlastního Já od počátku chce (a počítá) s aktivní komunikací se širokým publikem. Bylo tomu tak v časech jejího studia fotografie na pražské FAMU (1966 – 1971), které zásadně utvářelo její způsob vyjadřování (společně se zkušeností práce fotografky v bratislavských filmových ateliérech na Kolibě) a obdobný model sdělení uplatňuje dodnes.

„Její dílo se zrodilo nejspíš z mesaliance extrémně potentní postsurrealistické slovenské grafiky s psychedelickým uměním květinových dětí. Jako Milotin vrstevník vím, jak dokázalo pár psychedelických plakátů a gramoobalů společně s hudbou, kterou prezentovaly, změnit člověka. V Milotině díle ta starší surrealistická vrstva postupně odumřela, ukázalo se, že 'zdrogované' dítě bylo silnější. Psychedelická tvorba přinášela neobyčejně silný prožitek forem, které nebyly jen dekorativní, protože odkazovaly k niternosti, k psychice, ať už vznikaly jakkoliv,“ píše Antonín Dufek v poznámkách k její současné přehlídce.

Šedesátá léta zdánlivé volnosti vystřídala šedá husákovská normalizace, ale ani tehdy temperamentní Milota Havránková nerezignovala. Vedle vytváření ilustrací pro básnické sbírky (Skamenělý od Janka Krále, Matica slovenská,

1972; Žena v slovenskej literatúre, 1975) se jí zdařily také netradiční, monumentální instalace ve veřejných prostorech, v kavárně u Dežmára nebo v bistru Zelený dom v Bratislavě (v podobě fotografických dokumentací děl jsou k vidění ve spojovací chodbě prvního patra – originály byly bohužel novými majiteli budov zničeny), naplňovala ji pedagogická práce na SUPŠ v Bratislavě (1972 – 1977). V prvním patře jsou vystaveny soubory Mýty (1970), Introspekce (1975) a Genesis (1980) a jeden z autorčiných neoriginálnějších a myšlenkově nejhlubších cyklů – sekvence Oživení (1979). V něm se v neurčitěm náznaku děje prolíná vnější a vnitřní svět, kovová koule se mění v sochu a ta zase po rozbití v autorčin fotografický portrét. Obsah je otevřený mnoha interpretacím. Mnohé složitě prováděné montáže a interdisciplinární přesahy byly oproti dnešku pracné, složitě, technicky krkolomné. Na konci je však stále spontánně působící, svieži obraz, zprostředkovatel osobního poselství. Jakkoliv lze místy fotografickou tvorbu Miloty Havránkové spojovat s postupy konceptualismu, vždy jí šlo především o vizualitu obrazu a dorozumívání. Vedle instalačních nápadů pražské retrospektivy – například rozvinutého nekonečného pozadí s prosvětlenou tváří ve stylu op-artu v gotické kapli, výrazné červenými židlemi v interiéru a místnosti s promítaným experimentálním filmem „Plný čas“ (1980) – postupujeme až do veľkého gotického sálu. Vedle nahromadených dekorací, obrovských balonů, měnicích v okamžiku svoji barvu, je také instalace souboru dokumentárních, černobílých fotografií. Miro Švolík, Tono Stano a Martin Štrba podávali na vernisáži kruhu přítomných bližší vysvětlení. „Tehdy (na SUPŠ v Bratislavě) jsme Milotě zvěřovali její fotografie na výstavu. Ona nás, mladé, zasáhla jako sířela. Svoji bezprostředností, přátelstvom, tvůrčí provokací. Byl to předstupeň zrodu tzv. 'slovenské nové viny'.“ Milota je naučila překračovat zažitě zvyklosti a ty se jim staly pádnými podněty v objevování vlastních tvůrčích pravidel.

© Milota Havránková, Otec, z cyklu Nová miera, 2001

© Milota Havránková, Autoportrét, z cyklu Oživenie, 1979

Václav Podestát

Pedagog, fotograf a kurátor
ZDROJ: časopis Atelier 23-24, 3. 12. 2015

Obchodná: vidly vo výklade

Kniha: Ľubo Stacho, Obchodná 1984 – 2014

Vydal: Slovart, O.K.O., 2014

Hodnotenie: *****

Sociológ Miroslav Tížik v knihe, ktorá zachytáva 30 rokov života Obchodnej ulice v Bratislave, píše: „Bola to ulica ponúkajúca širokú škálu služieb – počínajúc fotoateliémi, predajňami známok či mliečnym barom, cez viaceré predajne mäsa, zeleniny, šatstva... Inými slovami, ak človek ku každodennému životu niečo potreboval, našiel to práve na Obchodnej ulici.“ (Prípadne aj nenašiel, ale každopádne to hľadal práve tam, pozn. autorky.)

Premeny zachytené na fotografiách považuje sociológ za „premýšľanie nad podstatou mestskosti, teda čo dáva mestu jeho ducha“. Ale práve fotografie všetkých Mc, Royal či Happy kebabov, čínskych bistriek, tureckých a slovenských špecialít či jamy pred zlatníctvom Gold Point – potvrdzujú záverečnú vetu z eseje Petry Hanákovéj: „Tento výnimočný dokument je však, bohužiaľ, aj neodškriepiteľným dôkazom toho, že napriek permanentnej rekultivácii zostávame my, obyvatelia Bratislavy, stále rovnakí... sedliaci.“

A nie sú to len gýčové dekorácie výkladov, gýčom sú prevádzky samotné, ponuka vo svojej podstate. Po mestskosti a mešťanoch ani stopy, len socialistickú uniformitu v obliekaní vystriedala kapitalistická. Šedú – pestrá, upätosť – cirkus.

Našťastie, tváre ľudí na fotografiách z porevolučného obdobia predsa len stratili čosi z predošlej strnulosti. A v súčasnosti vari najjasnejšie vyžarujú prázdnotu postoje predavačov stojacich medzi dvermi či pred dverami obchodov.

Zelovocár a Havel vo výklade

Kniha začína známou a často citovanou pasážou z knihy Václava Havla Moc bezmocných, v ktorej vysvetľuje, prečo vedúci Zelovocu umiestnil do výkladu medzi cibuľu a mrkvu heslo „Proletári všetkých krajín, spojte sa!“ Vedľa textu je fotografia z roku 1990 s výkladom, v ktorom je plagát s Václavom Havlom a heslo Pravda a láska musí zvíťaziť nad lží a nenávisťou. Obchod sa nachádzal na Obchodnej ulici číslo 30, volal sa Efekt a plagát s Havlom obklopovali dámske pančušky.

Fotograf Ľubo Stacho hovorí, že jeho nekonečné fotografovanie Obchodnej odštartovali fotografie prvých tajomníkov komunistickej strany Sovietskeho zväzu. Zomierali v prvej polovici osemdesiatych rokov krátko po sebe, Brežnev, Andropov, Černenko. Ich fotografie so smútočnou páskou tvorili súčasť dekorácie výkladov. A ako poznamenáva Petra Hanáková, zaujímavé je, že režim inak taký ostrážitý a paranoidne citlivý na možnú dvojzmyselnosť či vtip nevidel absurditu v prípade, keď sa nekrologické portréty ocitli vo výkladoch s nadpismi Hydina či Fotozberňa.

KSČ ako copywriter

Stacho fotil Obchodnú 30 rokov. Najprv ako dokument spôsobu agitácie vo výkladoch spolu s atmosférou na ulici, radmi pred Vianocami, ľuďmi postávajúcimi či prechádzajúcimi pred výkladmi. Pre tie boli charakteristické kredácie z dvoch či troch druhov tovaru usporiadaných do tvaru lúčov, oblúkov a iných útvarov v kombinácii s politickou výzdobou, plagátmi a heslami pripomínajúcimi a oslavujúcimi Komunistickú stranu, sviatky a výročia. Nešlo o propagáciu značiek, „hlavnou korporátnou silou bol režim a copywriterom Komunistická strana Československa“.

Ako pripomína vo svojom texte Hanáková, výzdoba bola dielom profesionálov, „tzv. propagačné výtvarníctvo patrilo v rámci socialistickej metódy umenia k najprepracovanejším, možno dokonca elitným disciplinám. Aranžéri výkladov mali svoje príručky i ústne tradované dispozície, a vlast-

ne i skutočnosť, že tovaru nebolo veľa a výročia sa s istou zotrvačnosťou opakovali, ponúkala tvorivejším typom celkom bezpečnú arénu využitia.“

Sviatky zimy

Stacho v závere knihy popisuje konkrétne socialistické sviatky. Čo a ako sa oslavovalo, prípadne paradoxy s tým spojené. Osobný a zhustený štýl spomienky pamätníka vystihuje podstatu. To, že koniec druhej svetovej vojny celý svet oslavoval 8. mája, ale východný blok deviateho, októbrovú revolúciu bola v novembri a Vianoce počas socializmu boli sviatkami zimy. A ako si pamätám ja – aj pokoja a mieru.

Vysvetľuje aj fenomén radov a nakupovací socialistický folklór. (Za socializmu bolo normálne, že tovaru bolo málo a dostal ho len ten, kto si ho vystál niekedy aj v niekoľkohodinovom rade. Iná možnosť bola mať známeho predavača, ktorý mu tento tovar odložil a človek si ho potom „spod pultu“ vyzdvihol.)

A ako sa premena, cesta z neslobody k slobode, odzrkadlila na Obchodnej ulici. Najprv na výkladoch zvonku s postupom Nežnej revolúcie pribúdali plagátky s nápismi podporujúcimi revolúciu – „Vydržat!“ či „Polygrafi sú s vami.“ „Zrušte Milície!“ na výklade cukrárne, „Slobodu tlače, rozhlasu a televízie!“ pod hlavičkou Údenín. Ľudia ich lepili na výklady, zvyknúť na ich politickú funkciu. Heslá a výzvy, ktoré sa objavovali na Obchodnej v novembri 1989, však už boli na rozdiel od tých socialistických nalepené na výkladoch zvonka.

Od Fotozberne k nechtom

Po revolúcii sa začali meniť samotné obchody a prevádzky v nich. Napríklad objekt s číslom 17, kde bola za socializmu kaviareň Malý Muk, sa zmenil najprv na bufet Amadeus (1995), potom na obchod s elektronikou (1995), s texaskami (2004), na turecké a slovenské špeciality (2011), Royal kebab pizza restaurant (2013) k terajšiemu Pascha Pizza KebabGrill.

V prípade Fotozberne sme sa cez Fornetti (2001) a Bagetériu Jever (2007) dopracovali k Fashion Nails s ponukou akrylových a gélových nechťov. Mrazené potraviny na čísle 15 sú Klenotníctvom Amor, Ovocie a zelenina na 57 Sportelňou a Krásná jízba na čísle 8 Bagel and Coffeestory.

„Ľubo nafotil 4 tisíc záberov analógom a niekoľko tisíc digitálom... Dnes keď kráčam, vybavujú sa mi príbehy jednotlivých domov,“ píše v úvode knihy Monika Stacho, ktorá manželove fotky roztriedila a usporiadala. Mne, žiaľ, najmä ten pocit „sedláctva“.

Jana Beňová

Spisovateľka

ZDROJ: Denník N

Prvé múzeum fotografie na Slovensku

V deväťdesiatych rokoch sa František Tomík usiloval o to, aby sa rekonštruoval priestor ateliéru z 19. storočia fotografa Mindszenyho v budove na Jesenského ulici v Bratislave a vznikla aj expozícia, aj múzeum. Budovu však získal v privatizácii známy advokát, ktorý nebol ochotný podporiť kultúrny projekt, ateliér využil na kanceláriu a múzeum nevzniklo. O dvadsať rokov neskôr sa podarilo Ľubomírovi Longauerovi založiť Múzeum dizajnu pri Slovenskom centre dizajnu, ktorého ambíciou je aj zbierať fotografie. Ale už len pár rokov existencie ukázalo, že nová inštitúcia sa sústreďuje najmä na užité podoby fotografickej tvorby, na dokumentáciu rôznych podôb dizajnu.

V roku 2014 sme uvěřili vo Fotonoviny č. 27 Výzvu na podporu založenia Múzea fotografie, ktorú podporili významné osobnosti fotografického života na Slovensku. Začal sa nový pokus o zrod inštitúcie, ktorá by si kládla za výlučný cieľ uchovávanie fotografického kultúrneho dedičstva. 1. januára 2015 sa tento zámer aj naplnil a občianske združenie FOTOFO založilo Múzeum fotografie, prvú a jedinú inštitúciu tohto druhu na Slovensku. (Múzeum Jozefa Maximiliana Petzvala v Spišskej Belej, pobočka Slovenského technického múzea v Košiciach, sa vôbec nevenuje budovaniu zbierky fotografií, jeho zmyslom je uchovávanie fotografickej techniky.)

V štruktúre výtvarného života absentovala inštitúcia, ktorá je organickou súčasťou kultúrneho a výtvarného života mnohých krajín. Poklady histórie fotografie, ktoré vznikali na území Slovenska, ako aj fotografia súčasnosti si zaslúžia špecializované múzeum, v ktorom by fotografické artefakty boli sústreďované, odborné spracovávané a prezentované verejnosti. Historické a súčasné fotografie vzhľadom na svoju fyzikálnu podstatu a význam ako súčasť kultúrneho dedičstva si zaslúžia primeranú starostlivosť a dôstojnú prezentáciu v inštitúcii, ktorá by na profesionálnej úrovni spracovávala, uchovávala a šírla historické i súčasné fotografické hodnoty. Prezentovala aktuálne slovenské i zahraničné fotografické umenie a vytvárala zbierkový fond a databázu fotografov.

V novembri 2015 sa vo Fecik Gallery v Bratislave uskutočnila výstava zo zbierky novovytvorenej inštitúcie. V jej realizácii sa prepojili dve iniciatívy – snaha majiteľa galérie pána Fečika, aby aj na Slovensku súkromní zberatelia začali zbierať fotografiu, aby tieto diela vnímali ako rovnako dobrú investíciu ako maľbu – a úsilie OZ FOTOFO, aby sme na Slovensku mali miesto, kde sa budú starať o pozostalosti, o snímky, ktoré by sa inak nenávratne stratili.

Na záver treba pripomenúť fakt, bez ktorého by nebola ani výstava, ani Múzeum. Nová inštitúcia nemá žiadnu štátnu podporu a jej činnosť je absolútne závislá od darov. Našťastie sa ukázalo, že medzi nami žije

© Tibor Honty, Vyzvanie k tancu, 1947, Striebornó-želatínová zväčšenina, 30x20 cm

dost' autorov, ktorí chápu význam Múzea fotografie pre slovenskú kultúru a svoje diela Múzeu nezištne darovali. Vo Fecik Gallery sme preto mohli vystavovať diela týchto autorov: Andrej Bán, Pavol Breier, Judita Csáderová, Dušan Dukát, Anton Fiala, Milota Havránková, Táňa Hojčová, Jana Hojstříčová, Tibor Honty, Andrea Juneková, Karol Kállay, Ján Krížik, Dušan Kochol, Ivan Kozáček, Rudolf Lendel, Ján Motulka, Boris Němeth, Pavol Pecha, Peter Rónai, Dorota Sadovská, Silvia Saporová, Jozef Sedlák, Rudolf Sikora, Dušan Slivka, Pavel M. Smejkal, Ľubo Stacho, Monika Stacho, Vasil Stanko, František Tomík, Oľga Triaška Stefanovič, Kamil Varga.

Práca na budovaní zbierky plynule pokračuje, už teraz sme získali nové dary, ktoré sú zárukou, že o rok na výstave prírastkov budú rovnako skvelé diela, ako tomu bolo v tomto roku.

Marína Žiaková, Václav Macek

Stredoeurópsky dom fotografie je ojedinelá stabilná inštitúcia na Slovensku, ktorá sa venuje len fotografiám. Je v kontakte so slovenskými i svetovými špičkami v oblasti fotografie. Prevádzkuje celoročne dve fotografické galérie, kde sa raz mesačne striedajú výstavy, vyše 25 rokov počas novembra organizuje najstarší fotografický festival v strednej a východnej Európe Mesiac fotografie, publikuje časopisy ako Fotonoviny, ale aj monografie a katalógy.

V neposlednom rade Stredoeurópsky dom fotografie organizuje kvalitné fotografické kurzy pre širokú verejnosť v spolupráci s renomovanými fotografmi, pedagógmi a teoretikmi umenia.
Tel: 0905 127 185
Mail: veronika.pastekova@gmail.com
INFO: www.sedf.sk

© Marcela Šlahorová

ŠKOLA DIGITÁLNEJ FOTOGRAFIE

– pre začiatočníkov
Termín: marec, apríl, máj 2016 (spolu 12 stretnutí, od 18.00 do 20.00)

Lektori: Rudolf Lendel, Jana Kirschnerová
Úspešní absolventi získajú certifikát o absolvovaní kurzu organizovaného Stredoeurópskym domom fotografie.
Cena: 300 eur / študenti 250 eur

Povedú vás dvaja profesionálni lektori, umeleckí fotografi, to znamená, že na vašu tvorbu získate pohľad dvoch odborníkov.

Definujeme základné pojmy a princípy: zloženie fotoaparátu, clona a čas, filtre a doplnkový materiál. Vysvetlíme si postupy pri fotografovaní krajiny, portrétu a zátišia. Po kurze budete dokonale ovládať manuálne nastavenia svojho fotoaparátu.

ŠKOLA DIGITÁLNEJ FOTOGRAFIE
– mierne pokročilí

Termín: apríl, máj, jún 2016 (spolu 11 stretnutí, od 18.00 do 21.00)

Lektori: Rudolf Lendel, Jozef Sedlák
Úspešní absolventi získajú certifikát o absolvovaní kurzu organizovaného Stredoeurópskym domom fotografie.

Kurz je pre všetkých, ktorí fotografujú a chcú sa dostať ďalej. Skúsíš techniky, ktoré nepoznajú a nedajú sa vyčítať z kníh. Posuňte svoje hranice a skúste fotografovať inak ako doteraz. Ponúkame vám trojmesačný kurz, kde sa dozviete viac o fotografii i filozofii fotografovania.
Cena celého kurzu: 400 eur / 270 eur študenti

Víkendové kurzy a školenia

Krátky kurz na želanie – individuálne fotografické školenie za super cenu

© Martina Palesova

Lektor: Martin Kusý

Cena začiatočník: 100 eur

Cena pokročilý: 120 eur

Trvanie kurzu: 6 hodín

Počet účastníkov: jeden – vy

Pokúsime sa vyriešiť všetky vaše nedostatky, či ste začiatočník alebo pokročilý. Termín a program prispôbime presne vašim požiadavkám, sami určíte, čomu sa budete venovať.

NAUČÍME VÁS OVLÁDAŤ DIGITÁLNU ZRKADLOVKU

Termín pre jedno-dňové školenia:

6. 2., 5. 3., 2. 4. 2016

Lektorka: Mgr. Art Jana Kirschnerová, umelecká fotografka

Cena: 55 eur

PHOTOSHOP HRAVO A KREATÍVNE

Lektor: Mgr. Kamil Varga

Termín: 12. – 14. 2. 2015

Cena: 112 eur

Študentská cena: 83 eur

Určíte každý z vás pozná pocit: Táto fotka je dobrá, ale niečo jej chýba. Chcete sa naučiť fotky upravovať? Ak áno, práve pre vás je tento kurz vhodný, profesionálny lektor Kamil Varga vás formou hravých cvičení prevedie dôležitými časťami tohto profesionálneho programu.

FOTOGRAFICKÝ KRÚŽOK

Lektor: Martin Kusý

Aj počas ďalšieho školského roka 2015/2016 otvárame krúžok, pre veľký záujem sme otvorili 2 skupiny. Krúžok sa koná vždy raz do týždňa buď v stredu alebo štvrtky od 16.00 do 18.00 (prihlásiť sa môžete kedykoľvek počas školského roka).

Cena krúžku na druhý polrok (február – jún): 99,5 eur

BRATISLAVA
Stredoeurópsky dom fotografie

Prepoštská 4
www.sedf.sk

Galéria Martina Martinčeka a Galéria PROFIL

16. 12. 2015 – 24. 1. 2016

RE/MIGRÁCIA OBRAZU /SK/

Vystavujúci autori: Petra Cepková, Jana Hojstričová, Michal Huba, Jakub Jančo, Robo Kočan, Deana Kolenčíková, Boris Németh, Jozef Sedlák, Ľubo Stacho, Monika Stacho, Juraj Starovecký, Martina Šimkovičová, Matúš Zajac.
Kurátorka: Ingrid Barteková

Galéria Martina Martinčeka

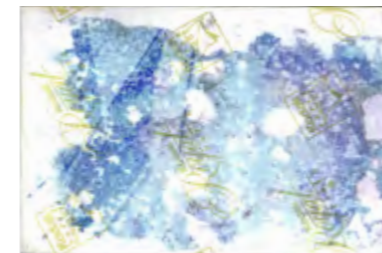
27. 1. 2016 – 28. 2. 2016

Kata Sedlák /SK/ – sto % metrov štvorcových

Kurátorka: Veronika Markovičová

Galéria PROFIL

27. 1. 2016 – 28. 2. 2016

© Zuzana a Daniel Laurinc

PONORENÍ V ČASE

Zuzana a Daniel Laurinc /SK/

Kurátorka: Michaela Bosáková

Galéria PROFIL

2. 3. 2016 – 10. 4. 2016

Red Poppy Fields /SI/ – Reflexia 1. svetovej vojny v súčasnej fotografii
Kurátori: Dejan Sluga, Miha Colner, Michaela Bosáková

Slovenské technické múzeum – Múzeum dopravy Bratislava

Šancová 1/A, Bratislava

23. 10. 2015 – 31. 1. 2016

Výstavba mosta Apollo objektívom Miroslava Pokorného.

Slovenská národná galéria

Námestie Ľudovíta Štúra 4, Bratislava

29. 10. 2015 – 31. 1. 2016

Martin Kollar – FieldTrip / Exkurzia

Kurátor: Aurel Hrabušický

Galéria Michalský dvor

Michalská ulica 3

8. 11. 2015 – 7. 2. 2016

Jan Saudek – Múzy a děsy

Koncepcia: Juraj Ulický, Paulína

Hodková Saudková, Jan Saudek

ŽILINA

Makovického dom

Horný val 20

12. 1. 2015 – 28. 1. 2016

Michal Kurota – Žilina v panorámach (dierková komora, kyanotypia)

Budačinský hrad

Topolová 1, Žilina – Budačín

13. 11. 2015 – 13. 2. 2016

Anton Fiala – Masky jednej lásky (zimné krajiny)

Kurátor: Marián Pauer

13. 11. 2015 – 13. 2. 2016

Ivan Köhler – Radovánky a krása v bielom (fašiangy – zvyky)

Kurátor: Marián Pauer

RUŽOMBEROK
Fotogaléria Fotoklub pri Liptovskom múzeu Ružomberok

Nám. Š. N. Hýroša 10

3. 1. 2016 – 13. 2. 2016

Fotoklub Stropkov

Kurátor: Štefan Ižo

13. 2. 2016 – 26. 3. 2016

Fotoklub Jablunkov

Kurátor: Štefan Ižo

DOLNÝ KUBÍN
Oravská galéria, Župný dom, Veľká výstavná sieň

Hviezdoslavovo námestie 11

14. 1. 2016 – 13. 3. 2016

Rudo Prekop - Zátišia 1990 – 2015

Kurátor: Elena Porubánová

LEVOČA

Slovenské národné múzeum – Spišské múzeum

Námestie Majstra Pavla 2

29. 11. 2015 – 30. 3. 2016

STARÉ – NOVÉ / OLD – NEW

Tomáš Agat Blonski (PL) – Katarína Hudačinová – Robo Kočan – Gabriel Kosmály – Vířa Krejčí (CZ) – Jaroslav Malík (CZ) – Jozef Sedlák – Jirka Šigut (CZ) – z archívu Domu fotografie – gumotlačie KSA.edu.pl (PL) – experiment VŠVU
Staré fototechniky v novom experimente.
Kurátorka: Lucia Benická

KOŠICE

Kunsthalle/Hala umenia Košice

Rumanova 1

2. 12. 2016 – 31. 1. 2016

Podmanená existencia

Vystavujúci: Igor Antič, Breda Beban, Goran Despotovski, diŠtruktura, Dragan Ilić, Jelena Jureša, Števan Kojčić, MP_art, Muzej definjstva, Andrea Palašti, Vesna Perunović, Nataša Teofilović, Zoran Todorović, Miloš Tomić a Selman Trtovac.

Kasárne/Kulturpark

Kukučínova 2

26. 11. 2015 – 31. 1. 2016

Tomáš Rafa – Nový nacionalizmus v srdci Európy

Východoslovenská galéria

Hlavná 27

16. 12. 2015 – 31. 1. 2016

Peter Rónai – Post PingPong

Kurátor: Peter Tajkov

Ivan Kozáček

(24. 12. 1923 – 13. 11. 2015)

Keď v roku 1942 urobil Ivan Kozáček prvú snímku, určite nepredpokladal, že práve fotografia sa stane jeho celoživotnou vášňou. Prvú vlastnú výstavu otvoril v roku 1956, na poslednej v roku 2011 v Bratislave sa kvôli chorobe už nemohol zúčastniť. Fotografii sa venoval popri zamestnaní výtvarno-technického redaktora, okrem iného aj vo Výskumnom ústave vodného hospodárstva v Bratislave. Jeho tvorba za desaťročia obsiahla takmer všetky žánre. Aj keď nikdy nebol zamestnaný ako fotoreportér agentúry, svojim zameraním najviac zodpovedal nárokom na tvorbu novinárskeho fotografa. Veľmi ho ovplyvnila aj aktívna účasť na živote neprofesionálnej fotografickej komunity. V jeho snímkach sa vecnosť skĺbila s romantickou štylizáciou. Ivan Kozáček získal najvyššie ocenenia slovenského i medzinárodného amatérskeho hnutia – Majster ZSF, Umelec FIAP. V roku 2009 získal ocenenie Osobnosť slovenskej fotografie. Vlastnú tvorbu spájala s intenzívnou organizačnou prácou pre amatérske hnutie, v rokoch 1978 – 1995 bol predsedom Zväzu slovenských fotografov.

PRENÁJOM PROFESIONÁLNEHO FOTOATELIÉRU

Podrobnejšie informácie o vybavení ateliéru nájdete na www.sedf.sk.

Orientačné ceny, ktoré sa upravujú podľa dohody:
 hodinový prenájom 17 €,
 celodenný prenájom 115 €,
 Mobil: 0905 127 185

Budeme veľmi vďační, ak podporíte činnosť Stredoeurópskeho domu fotografie **2 %** z vašej dane. Vaše 2 % prispeli na výstavy z diel Josefa Sudka (CZ), Jaroslava Rosslera (CZ), Youngho Kanga (Južná Kórea), Antanasa Sutkusa (Lt), Alexandra Macijauskasa (Lt), ale aj víťazky hodnotenia portfólií študentky Zuzany Pustaiovej (SK). Ďakujeme za vašu podporu.

2%

FOTOFO
 Prepoštská č. 4, 814 99 Bratislava
 IČO: 308 11 911
 por. č. v registri príjmateľov:
 NZ 51922/2015
 Ďakujeme

Marián Pauer

Galéria Svet
 Anton Fiala

Publikáciu je možné zakúpiť v Stredoeurópskom dome fotografie (Prepoštská č. 4, Bratislava) za akčiovú cenu 35 €.

„Z jeho galérií sa neodchádza. Kto raz do nich vstúpi, navždy si z nich odnáša v srdcovej krajine nevšedné obrazy všedného. Také sú zábery fotografa, svetobežníka, vydavateľa, kamaráta do každého počasia. TÓNA FIALU.“

Marián Pauer

35 €